Lietas Nr. 11280018919
KA05-0030-25/6
ECLI:LV:VAT:2025:0123.11280018919.7.S

Vidzemes apgabaltiesa

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Valmierā 2025.gada 23.janvārī

Tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Elfa Driba, tiesneses Ginta Gita Kukaine un Guna Krieviņa,

piedaloties prokuroram Robertam Stivriņam un aizstāvjiem Santai Oborenko, Egonam Rusanovam, Lindai Lielbriedei,

slēgtā tiesas sēdē iztiesāja krimināllietu saistībā ar apsūdzētā /Persona G/ aizstāvju Santas Oborenko un Egona Rusanova apelācijas sūdzību par Vidzemes rajona tiesas 2024.gada 19.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Vidzemes rajona tiesas spriedumu /Persona G/, personas kods /Personas kods A/, notiesāts par dzimumakta izdarīšanu (izvarošanu), izmantojot cietušās bezpalīdzības stāvokli, proti:

2019.gada 11.jūlijā ap plkst. 6.50 /Adrese A/, /Nosaukums E/ /Persona G/ ielīda /Persona H/ teltī, attaisīja guļammaisu, novilka cietušās bikses un apakšbikses zemāk par ceļgaliem, un, izmantojot cietušās bezpalīdzības stāvokli- atrašanos ciešā miegā, veica dzimumaktu bez viņas ziņas (izvarošanu).

Pirmās instances tiesas spriedumā šāda apsūdzētā /Persona G/ rīcība kvalificēta kā Krimināllikuma 159.panta pirmajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums, par kuru apsūdzētais sodīts ar brīvības atņemšanu uz 5 gadiem un probācijas uzraudzību uz 1 gadu.

[1.1] Ar spriedumu atstāti negrozīti /Persona G/ piemērotie drošības līdzekļi - aizliegums izbraukt no valsts; dzīvesvietas maiņas paziņošana; aizliegums tuvoties /Persona H/, nosakot sekojošus ierobežojumus: aizliegumu tuvoties un atrasties tuvāk par 50 metriem no minētās personas, izvairīties no fiziska un vizuālā kontakta, neizmantot sakaru līdzekļus vai informācijas nodošanas paņēmienus, tajā skaitā pastarpinātus, lai kontaktētos ar minēto personu.

[1.2] No /Persona G/ valsts labā piedzīti 1935*euro*- Juridiskās palīdzības administrācijas cietušajai /Persona H/ izmaksātā valsts kompensācija.

No /Persona G/ valsts labā piedzīti 850*euro*- procesuālie izdevumi par komplekso psiholoģisko poligrāfa ekspertīzi cietušajai, kā arī 11,57 *euro*- procesuālie izdevumi, lai segtu ceļa izdevumus, kas saistīti ar cietušās ierašanos uz tiesas sēdi.

[1.3] Spriedumā izlemta rīcība ar lietiskajiem pierādījumiem.

[2] Par Vidzemes rajona tiesas 2024.gada 19.janvāra spriedumu apelācijas sūdzību iesnieguši apsūdzētā /Persona G/ aizstāvji Santa Oborenko un Egons Rusanovs, apstrīdot /Persona G/ notiesāšanu pēc būtības.

Aizstāvju ieskatā pirmās instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma pārkāpumu, nepilnīgi novērtējot lietā iegūtos pierādījumus un nodibinātos faktiskos apstākļus, kā arī Krimināllikuma pārkāpumu, inkriminējot /Persona G/ Krimināllikuma 159.panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgu nodarījumu, nepamatojot, kā konkrēti izpaudušās visas tajā ietvertās obligātās noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes.

[2.1] Vidzemes rajona tiesa, selektīvi izvēloties pierādījumus, izdarījusi nepareizus secinājumus par /Persona G/ iespējamo darbību faktiskajiem apstākļiem, lai gan tie nav pamatoti ar objektīvām ziņām par faktiem. Proti, nav pierādīts apsūdzētajam inkriminētā noziedzīgā nodarījuma sastāvs.

[2.2] Aizstāvju ieskatā lietā ārpus saprātīgām šaubām nav pierādīta noziedzīgā nodarījuma subjektīvā puse, jo bez cietušās /Persona H/ liecībām lietā nav objektīvu pierādījumu tam, ka dzimumakts veikts pret cietušās gribu.

/Persona G/ konsekventi visā kriminālprocesa laikā liecinājis, ka dzimumakts ar /Persona H/ uzsākts pēc abpusējas piekrišanas. Turklāt brīdī, kad /Persona H/ pauda, ka nevēlas dzimumaktu turpināt, /Persona G/ to pārtrauca.

[2.2] Lietā bez cietušās liecībām nav iegūti citi pierādījumi, ka dzimumakta laikā /Persona H/ atradās miegā. Nav pierādīts, ka miegs ir uzskatāms par cietušās atrašanos bezpalīdzības stāvoklī.

[2.3] Uz guļammaisa rāvējslēdzēja jeb furnitūras nav atrasts /Persona G/ DNS. Kriminālprocesa gaitā nav pētīts, vai /Persona G/ bioloģiskais materiāls atradās uz tām apģērba vietām, kurām viņam neizbēgami būtu bijis jāpieskaras, lai /Persona H/ izģērbtu. Nav pierādīts, ka izģērbšanās nav notikusi abpusēji labprātīgi.

[2.4] Tiesa nepamatoti izdarījusi pieņēmumu, ka /Persona G/ speciāli pēc inkriminētā noziedzīgā nodarījuma nodzinis bārdu, lai izmainītu savu ārieni, lai gan lietā nav gūti šādu faktu apstiprinoši pierādījumi.

[2.5] Tādējādi pirmās instances tiesa pieņēmumu ķēdes rezultātā, prezumējot, ka /Persona H/ ir gulējusi un tādējādi atradusies bezpalīdzības stāvoklī, nonākusi pie nepierādīta secinājuma, ka /Persona G/ apzinājās, ka cietusī atrodas tādā bezpalīdzības stāvoklī, kurā nevarēja izteikt savu attieksmi pret dzimumsakariem un fiziski nodrošināt sev aizsardzību.

[2.6] Pirmās instances tiesa ir pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 15.pantā ietvertās pamattiesības uz lietas izskatīšanu taisnīgā, objektīvā un neatkarīgā tiesā, jo, pretēji Senāta 2012.gada 28.septembra lēmumā lietā SKK-333/2012 norādītajam, nav izvērtējusi un atspēkojusi visus aizstāvības tiesas debašu runā detalizēti norādītos argumentus, kas rezultējies nepamatotā personas notiesāšanā.

[2.7] Tiesa, pretēji judikatūrā paustajām atziņām, nepamatoti no apsūdzētā piedzinusi valsts labā procesuālos izdevumus 850 *euro* -izmaksas par cietušajai veikto komplekso psiholoģisko poligrāfa ekspertīzi, pieļaujot būtisku Kriminālprocesa likuma pārkāpumu Kriminālprocesa likuma 575.panta trešās daļas izpratnē.

Aizstāvji vērsuši uzmanību, ka Kriminālprocesa likuma 368.panta pirmās daļas teksts ir pārāk plašs un aptver gadījumu, uz ko tam nevajadzētu attiekties. Proti, apsūdzētajam nav pienākuma segt izdevumus, kas radušies saistībā ar viņa vainu apliecinošu pierādījumu iegūšanu kriminālprocesā. Šāda piedziņa nonāk pretrunā Kriminālprocesa likuma vispārējiem tiesību principiem - kriminālprocesa obligātumam, nevainīguma prezumpcijai un tiesībām uz aizstāvību.

Saskaņā ar kriminālprocesa obligātuma principu pienākums savas kompetences ietvaros uzsākt kriminālprocesu un novest to līdz Krimināllikumā paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam ir tās

amatpersonas uzdevums, kura pilnvarota veikt kriminālprocesu. Kriminālprocesa likuma 126.panta otrajā daļā noteikts, ka pierādīšanas pienākums kriminālprocesā gulstas uz procesa virzītāju pirmstiesas kriminālprocesā, savukārt iztiesāšanas laikā uz valsts apsūdzības funkcijas realizētāju. Turklāt atbilstoši Kriminālprocesa likuma 19.panta otrās daļas būtībai personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, nav jāpierāda savs nevainīgums, nedz vainīgums.

Tā kā prokurors un tiesa kompleksās psiholoģiskās poligrāfa ekspertīzes atzinumu izmantojuši /Persona G/ vainas pierādīšanā, tad atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr.754 "Noteikumi par kriminālprocesuālo izdevumu atlīdzināšanas kārtību un apmēru", kas izdoti saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 367.panta otrās daļas 3.punktu, izdevumi, kas radušies, lai pierādītu apsūdzētā vainu, ir sedzami no valsts līdzekļiem.

[2.8] Pirmās instances tiesa bez apsūdzības uzturētāja norādes vai daļējas atteikšanās no apsūdzības, nepamatoti un pretēji Kriminālprocesa likuma 48.panta otrās daļas 3.punktam un 462.pantam, grozījusi /Persona G/ celto apsūdzību, izslēdzot no tās cietušās gribas aspektu un pamatojot cietušās bezpalīdzības stāvokļa veidu.

Aizstāvība vērsusi uzmanību uz judikatūrā pausto atziņu, ka kriminālprocesa likumā nav reglamentēts tāds tiesu praksē sastopamais jēdziens kā apsūdzības precizēšana *(Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta lēmums SKK-84/2009)*. Līdz ar ko atbilstoši Kriminālprocesa likuma 527.panta otrās daļas 4. un 5. punktā noteiktajam tiesai notiesājoša sprieduma motīvu daļā bija jāargumentē, kāpēc daļa no apsūdzības atzīta par nepierādītu, ja tiesa to tā atzinusi.

Tādējādi Vidzemes rajona tiesa, veicot apsūdzības grozīšanu, turklāt bez atbilstoša pamatojuma, ietekmējusi apsūdzētā /Persona G/ tiesības uz aizstāvību, tas ir, tiesības aizstāvēties pret izvirzītajiem apsūdzošajiem apgalvojumiem. Tiesas norāde, ka izvarošana, izmantojot cietušās bezpalīdzības stāvokli, bija inkriminēta jau no brīža, kad /Persona G/ tika atzīts par aizdomās turēto, aizstāvju ieskatā neatbilst patiesībai, jo lēmumā par /Persona G/ saukšanu pie krimināalatbildības un lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai prokurors norādījis, ka cietusī "esot bezpalīdzības stāvoklī, guļot ciešā miegā, sajuta, ka viņas vagīnā vairākas reizes tiek ievietots dzimumloceklis, proti, pamodās no tā, ka tiek izvarota". Apelācijas sūdzībā vērsta uzmanība, ka prokurora /Persona G/ inkriminētās un uzturētās apsūdzības teksts par to, ka /Persona H/ sajuta ar viņu veiktās darbības, izslēdz bezpalīdzības stāvokli. Līdz ar to pirmās instances tiesas rīcība, izslēdzot no apsūdzības gribas aspektu, tādējādi grozot apsūdzību, un izslēdzot apsūdzībā norādītās pretrunas attiecībā uz bezpalīdzības stāvokļa esību, ir pasliktinājusi apsūdzētā stāvokli.

[2.9] Tā kā lietā nostiprinātās ziņas par faktiem neapstiprina /Persona G/ inkriminētā noziedzīgā nodarījuma esību, aizstāvji lūguši atcelt Vidzemes rajona tiesas 2024.gada 19.janvāra spriedumu un taisīt jaunu, /Persona G/ attaisnojošu spriedumu.

[3] Apelācijas instances tiesā apsūdzētais /Persona G/ uzturēja aizstāvju iesniegto apelācijas sūdzību. Apstiprināja savas pirmstiesas kriminālprocesā un pirmās instances tiesā sniegtās liecības. Neatzina pirmās instances tiesas spriedumā par pierādītu atzītās noziedzīgās darbības. Lai gan atradies notikuma vietā, cietušās /Persona H/ izvarošanu nav veicis. Pieļauj iespējamību, ka cietusī viņu aprunā, lai viņas vīrs neuzzinātu, ka stājusies labprātīgās dzimumattiecībās ar citu vīrieti. Liecināja, ka šobrīd Nacionālajos bruņotajos spēkos vairs nedienē. Ir bezdarbnieks. Lūdza atcelt pirmās instances tiesas spriedumu un viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 159.panta pirmās daļas atzīt par nevainīgu un attaisnot.

Motīvu daļa

[4] Apsvērusi apelācijas sūdzībā minētos motīvus, nopratinājusi apsūdzēto /Persona G/, pārbaudījusi pierādījumus krimināllietā, uzklausījusi prokurora un apsūdzētā aizstāvju viedokļus, Vidzemes apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība ir apmierināma daļā par nepamatotu procesuālo izdevumu -samaksas par cietušajai veikto komplekso psiholoģisko poligrāfa ekspertīzi- piedziņu no apsūdzētā. Pārējā daļā apelācijas sūdzība ir noraidāma.

Līdz ar to Vidzemes apgabaltiesa atzīst, ka Vidzemes rajona tiesas 2024.gada 19.janvāra spriedums ir atceļams daļā par procesuālo izdevumu 850 *euro* piedziņu no /Persona G/ un procesuālie izdevumi 850*euro*- samaksa par

cietušajai veikto komplekso psiholoģisko poligrāfa ekspertīzi- sedzami no valsts līdzekļiem. Pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedums ir atstājams negrozīts.

[5] Vidzemes apgabaltiesa, atkārtoti pārvērtējusi lietā iegūtos pierādījumus, nesaskata pamatu apšaubīt pirmās instances tiesas konstatēto apsūdzētā /Persona G/ vainīgumu Krimināllikuma 159.panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, jo atzīst, ka apsūdzētā vaina ir pierādīta ar Vidzemes rajona tiesas sēdēs pārbaudītiem pierādījumiem, kas uzrādīti un pareizi novērtēti spriedumā.

Pirmās instances tiesa ir atbilstoši Kriminālprocesa likuma prasībām pēc būtības izvērtējusi visus lietā iegūtos pierādījumus to kopumā un savstarpējā sakarībā un apsūdzētā /Persona G/ darbībās konstatējusi visas nepieciešamās un obligātās Krimināllikuma 159.panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes, pamatoti atzīstot, ka apsūdzētā vainīgums viņam inkriminētajā noziedzīgajā nodarījumā ir pierādīts.

Vidzemes rajona tiesa ir argumentējusi savus sniegtos atzinumus, pamatojot tos ar atsaucēm uz tiesību normām un judikatūru, pēc kurām vadījusies, kā arī lietā esošajiem pierādījumiem, kuri pārbaudīti tiesas izmeklēšanas laikā. Pirmās instances tiesai nav radušās Kriminālprocesa likuma 19. panta trešajā daļā definētās saprātīgās šaubas par apsūdzētā /Persona G/ vainīgumu. Arī apelācijas instances tiesai pēc visu pierādījumu atkārtotas pārvērtēšanas nerodas šaubas par apsūdzētā vainīgumu viņam inkriminētajā noziedzīgajā nodarījumā.

[6] Atstājot negrozītu Vidzemes rajona tiesas 2024.gada 19.janvāra spriedumu daļā par /Persona G/ notiesāšanu pēc Krimināllikuma 159.panta pirmās daļas, Vidzemes apgabaltiesa atbilstoši Kriminālprocesa likuma 564.panta sestajā daļā noteiktajam atzīst, ka nav lietderīgi atkārtot visus jau pirmās instances tiesas spriedumā izteiktos secinājumus, pierādījumu uzskaitījumu un novērtējumu par apsūdzētā vainīgumu, kam apelācijas instances tiesa pievienojas, bet sniedzams vērtējums apelācijas sūdzībā izteiktajiem pārsūdzības motīviem.

[7] Izvērtējusi apelācijas sūdzībā pausto argumentu par pirmās instances tiesas veikto apsūdzības grozīšanu, Vidzemes apgabaltiesa konstatē, ka Vidzemes rajona tiesa spriedumā ir norādījusi, ka precizējama /Persona G/ celtā apsūdzība. Proti, pirmās instances tiesa no celtās apsūdzības faktisko apstākļu apraksta izslēgusi dzimumakta veikšanu ar bezpalīdzības stāvoklī esošo cietušo pret viņas gribu, tā vietā norādot, ka /Persona G/, “izmantojot cietušās bezpalīdzības stāvokli, atrašanos ciešā miegā, veica dzimumaktu bez viņas ziņas (izvarošanu)”.

Lai gan pirmās instances tiesa, raksturojot šādu savu rīcību, kļūdaini norādījusi uz apsūdzības precizēšanu, Vidzemes apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesa pēc būtības atzinusi par pierādītiem no apsūdzības atšķirīgus noziedzīgā nodarījuma faktiskos apstākļus, nemainot noziedzīgā nodarījuma juridisko kvalifikāciju.

Šādam apelācijas instances tiesas atzinumam par pamatu ir apstrīdētā sprieduma 18.lapaspuses 5. un 6. rindkopas teksts, kurā sniegts /Persona G/ konkrēto par pierādītu atzīto darbību apraksts, pēc kā seko pirmās instances tiesas norāde, ka “atbilstoši šīm par pierādītu atzītajām faktiskajām darbībām, precizējama /Persona G/ celtā apsūdzība…”.

Vidzemes apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas rīcība, atzīstot par pierādītiem no apsūdzības atšķirīgus noziedzīgā nodarījuma faktiskos apstākļus, atbilst Kriminālprocesa likuma 455.panta trešajai daļai. Līdz ar to nav konstatējams apelācijas sūdzībā norādītais fakts, ka pirmās instances tiesa būtu pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 462.panta un 48.panta otrās daļas 3.punkta pārkāpumus, iejaucoties prokurora pilnvarās un pienākumos, tostarp apsūdzības uzturēšanā.

[7.1] Pretēji aizstāvju norādītajam, Vidzemes apgabaltiesa nekonstatē, ka konkrētā pirmās instances tiesas rīcība būtu pasliktinājusi apsūdzētā /Persona G/ stāvokli lietā,pārkāpjot viņa Kriminālprocesa likuma 20.pantā garantētās tiesības uz aizstāvību.

Apelācijas instances tiesa, izvērtējusi lietā iegūtos pierādījumus, tajā skaitā /Persona G/ visā kriminālprocesa laikā sniegtās liecības, konstatē, ka pirmās instances tiesas sniegtajā noziedzīgā nodarījuma aprakstā norādītie izvarošanas faktiskie apstākļi apsūdzētajam bija zināmi. /Persona G/ jau pirmstiesas kriminālprocesa laikā, sniedzot liecības par labprātīgām dzimumattiecībām ar /Persona H/, liecinājis par apstākļiem, kas viņa ieskatā atspēko cietušās apgalvojumus par atrašanos ciešā miegā dzimumakta izdarīšanas laikā. Proti, apsūdzētais jau savlaicīgi pirms šādu faktisko apstākļu iekļaušanas par pierādītu atzīto noziedzīgo darbību aprakstā ir pret tiem aizstāvējies, vairākkārtīgi sniedzot liecības augsti kvalificētu aizstāvju klātbūtnē. Tādējādi atzīstams, ka apsūdzētajam /Persona G/ visā pilnībā ir tikušas nodrošinātas tiesības uz aizstāvību.

[8] Pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam, Vidzemes apgabaltiesa nekonstatē, ka pirmās instances tiesa būtu selektīvi izvēlējusies pierādījumus, kā rezultātā izdarījusi nepareizus secinājumus par /Persona G/ darbību faktiskajiem apstākļiem un to juridisko novērtējumu.

[9] Lai gan apsūdzētais /Persona G/ apgalvo, ka2019.gada 11.jūlijā cietušās teltī starp viņu un cietušo /Persona H/ noticis labprātīgs dzimumakts, Vidzemes apgabaltiesa, atkārtoti pārvērtējusi lietā iegūtos pierādījumus, atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā par pierādītu atzītajos faktiskajos apstākļos /Persona G/ izdarīja Krimināllikuma 159.panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu- bezpalīdzības stāvoklī esošās cietušās /Persona H/ izvarošanu.

[10] Apelācijas instances tiesai nav pamats apšaubīt cietušās /Persona H/ liecināto, ka 2019.gada 11.jūlija rītā nav stājusies labprātīgās dzimumattiecībās ar apsūdzēto /Persona G/, bet pirmās instances tiesas spriedumā par pierādītu atzītajos apstākļos tikusi izvarota. Cietušās liecības visā kriminālprocesa gaitā ir konsekventas.

[10.1] Tās guvušas apstiprinājumu ar liecinieku /Persona I/, /Persona J/, /Persona K/, /Persona L/, /Persona M/, /Persona N/, /Persona O/ sniegtajām ziņām par faktiem, kas detalizēti atspoguļotas pirmās instances tiesas spriedumā, kā arī objektīviem pierādījumiem – notikuma vietas apskates protokolā fiksētajām ziņām, DNS ekspertīzē Nr.1905866, cietušajai veiktajā kompleksās psiholoģiskās poligrāfa ekspertīzes atzinumā Nr.759-1-20/1026k un ambulatorās kompleksās tiesu psihiatriskās- tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinumā Nr.02.02-04/6850/2022 izdarītajiem secinājumiem.

[10.2] Vidzemes apgabaltiesa konstatē, ka liecinieka /Persona I/ sniegtās ziņas par to, ka 2019.gada 11.jūlija agrā rītā pēc pēkšņa kliedziena pēc palīdzības no cietušās telts izskrējis un jūras virzienā aizskrējis kāds vīrietis, kā arī minētā liecinieka un liecinieku /Persona J/, /Persona O/, /Persona M/, /Persona N/, /Persona L/ sniegtais cietušās uzvedības un emocionālā stāvokļa raksturojums notikuma vietā -atrašanās šoka stāvoklī, saukšana pēc palīdzības, histēriska raudāšana un lamāšanās, cietušās /Persona H/ faktiskā rīcība - tūlītēja Valsts policijas izsaukšana, neapstiprina apsūdzētā /Persona G/ apgalvojumus par labprātīgām dzimumattiecībām.

[10.3] Vērā ņemams fakts, ka liecinieki jau sākotnēji norādījuši, ka /Persona H/ uzreiz notikuma vietā apgalvojusi, ka notikusi viņas izvarošana, proti, pamodusies no tā, ka viņai virsū guļ svešs vīrietis, kurš veic ar viņu dzimumaktu. Lieciniekiem nav bijušas šaubas par cietušās apgalvojumiem, jo /Persona H/ reakcija un pārdzīvojumi bijuši patiesi.

[11] Vidzemes apgabaltiesa netic apsūdzētā /Persona G/ apgalvojumiem, ka cietusī, liecinot par izvarošanas faktu, viņu aprunā.

Apelācijas instances tiesa konstatē, ka šādi apsūdzētā apgalvojumi nav pamatoti un neatbilst lietā iegūtajiem pierādījumiem, tostarp kompleksās psiholoģiskās poligrāfa ekspertīzes atzinumā secinātajam, ka /Persona H/ nemelo teikdama, ka 2019.gada 11.jūlijā agrā rītā /Adrese B/, /Nosaukums E/, teltī nepazīstams vīrietis veica ar viņu dzimumaktu pret viņas gribu. Cietusī nemelo teikdama, ka, atrodoties teltī, viņa nedz ar vārdiem, nedz rīcību nav labprātīgi piekritusi dzimumaktam ar vīrieti. Nemelo teikdama, ka, atmostoties sajuta, ka ar viņu tiek veikts dzimumakts un tikai pēc tam, kad pakāpeniski saprata, ka tas ir nepazīstams vīrietis, viņu atgrūda, pēc kā vīrietis tūlīt pārtrauca dzimumaktu.

[11.1] Apsūdzētā aizstāvji apšaubīja kompleksās psiholoģiskās poligrāfa ekspertīzes kvalitāti un izdarīto secinājumu ticamību, norādot, ka tie nav pārbaudāmi.

Izvērtējusi kompleksās psiholoģiskās poligrāfa ekspertīzes atzinumu, iepazinusies ar veiktās ekspertīzes skaņu un attēlu ierakstu (videoierakstu) un poligrammām, Vidzemes apgabaltiesa konstatē, ka ekspertīzes atzinums sastāv no 12 lapaspusēm, no kurām 10 lapaspuses satur izpētes datu un apstākļu, pielietotās metodoloģijas aprakstu. Veiktā ekspertīze ir detalizēti argumentēta, tās izdarītie secinājumi balstīti ne tikai uz programmatūras analīzes pamata, bet arī, veicot rūpīgu un atbildīgu visu ekspertu rīcībā nodoto materiālu izpēti un cietušās /Persona H/ izvaicāšanu. Vidzemes apgabaltiesa konstatē, ka ekspertīzes laikā izdarītie secinājumi pamatoti ar Tiesu ekspertu padomes apstiprinātām izpētes metodēm “IM 21.01” (reģ. nr. 2-20/PRIV-VII/322 (v2)) un “IM 26.01”(reģ. nr. 2-20/LJPA-I/538IP), kas norādīts ne tikai ekspertīzes ievaddaļā, bet arī izpētes daļā, pamatojot izpētes rezultātus. Ekspertīzes laikā izmantoto izpētes metodi pirmās instances tiesā apstiprinājuši arī eksperti /Persona P/ un /Persona R/, kuru liecības detalizēti atspoguļotas pirmās instances tiesas spriedumā.

Tā kā kompleksās psiholoģiskās poligrāfa ekspertīzes atzinums Nr.759-1-20/1026k ir pamatots ar Tiesu ekspertu padomes apstiprināto izpētes metodi, ekspertīzes gaita un rezultāti izklāstīti pietiekami pilnīgi, lai būtu saskatāma to saistība un pamatotība, tad nepamatoti ir aizstāvības apgalvojumi, ka kompleksā psiholoģiskā poligrāfa ekspertīze ir ekspertu personīgs viedoklis, nevis zinātniski pamatots atzinums.

Vidzemes apgabaltiesai nav pamats apšaubīt, ka ekspertīzes laikā izmantotais specifisko veģetatīvās nervu sistēmas reakciju vērtējums uz pārbaudāmai personai nozīmīgu psiholoģisko kairinātāju ir pamatots un korekts, jo balstīts uz leģitīmu Tiesu ekspertu padomes apstiprināto izpētes metodi. Līdz ar to apelācijas instances tiesa atzīst, ka kompleksās psiholoģiskās poligrāfa ekspertīzes atzinums Nr.759-1-20/1026k ir attiecināms un pieļaujams pierādījums lietā, kura ticamība kā vienam no Kriminālprocesa likuma 132.panta pirmajā daļā norādītajam pierādījumu veidam tiek vērtēta atbilstoši Kriminālprocesa likuma 128.panta prasībām.

Konkrētais pierādījums nav izšķirošais apsūdzētā /Persona G/ vainīguma pamatošanai, bet tiek vērtēts, aplūkojot visus kriminālprocesa laikā iegūtos faktus un ziņas par faktiem kopumā un savstarpējā sakarībā. Vērtējot eksperta atzinumā izdarītos secinājumus, tiesa ņem vērā Kriminālprocesa likuma 128.panta trešajā daļā noteikto, ka nevienam no pierādījumiem nav iepriekš noteikta augstāka ticamības pakāpe nekā pārējiem pierādījumiem.

[12] Vidzemes apgabaltiesai nav pamats apšaubīt cietušās /Persona H/ apgalvojumus par /Persona G/ pret viņu vērsto seksuālo vardarbību un tās izdarīšanas faktiskajiem apstākļiem, jo ambulatorās kompleksās tiesu psihiatriskās – tiesu psiholoģiskās ekspertīzes Nr.02.02-04/6850/2022 laikā /Persona H/ nav konstatēta pataloģiska fantazēšana un nekritiska melošana.

[12.1] Pretēji aizstāvju norādītajam, eksperti atzinuši, ka cietušajai, pret kuru vairāk kā pirms desmit gadiem tika vērsts identiska rakstura noziedzīgs nodarījums, nav konstatējami posttraumatiskā stresa sindroma simptomi vai pazīmes, kas ietekmēja viņas spējas pareizi uztvert krimināllietai nozīmīgus apstākļus, adekvāti uz tiem reaģēt un par tiem liecināt. Eksperti secinājuši, ka /Persona H/ spēj sniegt liecības par lietai būtiskiem apstākļiem. Cietusī spēja saprast ar viņu veikto darbību raksturu un nozīmi ne uzreiz, bet ne vēlāk kā pēc dažām minūtēm pēc pamošanās. Momentāla saprašana nevarēja iestāties dabisko fizioloģisko miega raksturojumu un objektīvo papildfaktoru (alkohola reibums, nogurums) dēļ. Spēju izrādīt pretošanos cietusī realizēja pēc pilnas pamošanās sociāli adekvāti- aktīvi atstumjot nezināmo vīrieti, izraujoties no telts un saucot palīgā.

[12.2] Vidzemes apgabaltiesa konstatē, ka ekspertīzes atzinumā izdarītie secinājumi atbilst ne tikai cietušās un liecinieku /Persona I/, /Persona J/, /Persona K/, /Persona L/, /Persona M/, /Persona N/, /Persona O/ sniegtajām ziņām par faktiem, bet ekspertu secinātais par cietušās spēju realizēt pretošanos pēc pilnas pamošanās, aktīvi atstumjot nezināmo vīrieti, atbilst apsūdzētā /Persona G/ apgalvojumiem, ka dzimumakta laikā cietusī viņu pēkšņi atgrūdusi.

[13] Lietā iegūtās ziņas par vairākus gadus iepriekš pret /Persona H/ vērsto seksuālo vardarbību, uz ko uzmanību vērsa apsūdzētā aizstāvji, Vidzemes apgabaltiesas ieskatā norāda uz faktu, ka cietušajai jau notikuma brīdī pēc pamošanās bija saprotams /Persona G/ pret viņu vērsto darbību raksturs un nozīme. Nekavējoties ziņojot tiesībsargājošām iestādēm par /Persona G/ veikto izvarošanu, cietušajai bija zināma sarežģītā konkrēto kriminālprocesa veidu norise, tostarp nepieciešamība vairākkārtīgi detalizēti liecināt par pret viņu vērsto seksuālo vardarbību. Neskatoties uz to, ka šādas darbības nenoliedzami cietušajai personai sagādā dažādus subjektīvi nepatīkamus pārdzīvojumus un diskomforta situācijas, cietusī /Persona H/ ir ne tikai vairākkārtīgi sniegusi liecības lietā, bet piekritusikompleksās psiholoģiskās poligrāfa ekspertīzes un ambulatorās kompleksās tiesu psihiatriskās – tiesu psiholoģiskās ekspertīzes veikšanai, proti, vairākkārtējai dažādu speciālistu iztaujāšanai un viņas izvērtēšanai.

Vidzemes apgabaltiesas ieskatā šāda /Persona H/ rīcība, kā arī visā kriminālprocesa laikā sniegtās ziņas par to, ka noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī viņa atradās alkohola reibumā, kas ietekmēja miegu un spēju pretoties, norāda uz cietušās godprātību un sniegto ziņu patiesumu. Tas atbilst kompleksās psiholoģiskās poligrāfa ekspertīzes atzinumā Nr.759-1-20/1026k, ambulatorās kompleksās tiesu psihiatriskās – tiesu psiholoģiskās ekspertīzes Nr.02.02-04/6850/2022 atzinumā izdarītajiem secinājumiem un ekspertu /Persona P/, /Persona R/, /Persona S/, /Persona T/ pirmās instances tiesā sniegtajām liecībām.

[14] Vidzemes apgabaltiesa atzīst, ka apsūdzētā faktiskā rīcība notikuma vietā- straujā bēgšana no telts, atstājot notikuma vietā sev piederošās drēbes (zeķes), gulēšanas imitēšana /Nosaukums G/ teltī brīdī, kad apkārtējie mēģināja noskaidrot vainīgo personu un sniegt cietušajai palīdzību, savas vainas noliegšana notikuma vietā, kad atbilstoši liecinieka /Persona U/ liecinātajam kolēģi sākuši runas, ka izvarošanā varētu būt iesaistīts /Persona G/,

jo cietusī norādījusi uz faktu, ka vainīgajam bija bārda, savu faktisko darbību neatzīšana policijas darbiniekiem, kas ieradās notikuma vietā uzreiz pēc izsaukuma- neapstiprina /Persona G/ apgalvojumus par cietušās labprātīgu stāšanos dzimumsakaros.

[15] Nav noliedzams aizstāvības norādītais fakts, ka apsūdzētais /Persona G/ noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas laikā dienēja /Nosaukums F/, kur jāievēro reglaments. Nav apšaubāms apsūdzētā tiešā priekšnieka /Persona V/ pirmās instances tiesā liecinātais, ka /Persona G/ aizstāvja ieteiktajai "izvairīgai" liecināšanas taktikai piekrita arī /Nosaukums F/ vadība, cerot šo incidentu atrisināt /Nosaukums F/ iekšienē. Nav apšaubāms liecinieka /Persona Z/ pirmās instances tiesā liecinātais, ka /Amata nosaukums/ neapdomājot var izdarīt visu, ko no viņa prasa komandieris, tostarp sniegt nepatiesas liecības. Vidzemes apgabaltiesa tomēr konstatē, ka atbilstoši liecinieka /Persona AA/ sniegtajām ziņām par šādu /Nosaukums F/ augstāko amatpersonu izvēlēto /Persona G/ aizstāvības taktiku apsūdzētais uzzināja jau krietni vēlāk pēc notikuma, proti, laikā, kad bija devies prom no /Adrese B/ notikušās /Nosaukums F/ spartakiādes.

Tādējādi konstatējams, ka apsūdzētajam /Persona G/ notikuma vietā 2019.gada 11.jūlija agrā rītā nepastāvēja nekādi šķēršļi tur esošajiem Valsts policijas darbiniekiem izskaidrot situācijas faktiskos apstākļus- norādīt uz labprātīgām dzimumattiecībām ar /Persona H/ un novērst viņa ieskatā radušos pārpratumu par konkrētās situācijas novērtējumu. Tomēr apsūdzētais to nedarīja, lai gan tobrīd nekādi rīkojumi no /Nosaukums F/ vadības vai aizstāvības puses, kas ierobežotu šādu viņa rīcību, nebija.

[16] Izvērtējusi kompleksās psiholoģiskās poligrāfa ekspertīzes atzinumā Nr.759-1-20/1026k, ambulatorās kompleksās tiesu psihiatriskās – tiesu psiholoģiskās ekspertīzes Nr.02.02-04/6850/2022 atzinumā izdarītos secinājumus, ekspertu /Persona P/, /Persona R/, /Persona S/, /Persona T/ pirmās instances tiesā sniegtās ziņas par faktiem kopsakarībā ar cietušās /Persona H/ visā kriminālprocesa laikā sniegtajām liecībām,Vidzemes apgabaltiesa atzīst par pamatotu pirmās instances tiesas atzinumu, ka brīdī, kad apsūdzētais /Persona G/ uzsāka dzimumaktu ar /Persona H/, cietusī atradās bezpalīdzības stāvoklī – gulēja ciešā miegā-, un apsūdzētais to apzinājās.

[16.1] Vidzemes apgabaltiesa ņem vērā tiesību teorijā pausto atziņu, ka piekrišanu stāties seksuāla rakstura attiecībās raksturo šādi elementi: piekrišana ir 1)brīvprātīga, 2) skaidra, 3) apzināta un 4) pastāvīga. Klusēšana-piekrišana šajā dzīves sfērā nav piemērojama. Turklāt dzimumakts, izmantojot cietušās bezpalīdzības stāvokli, ir vienīgais gadījums, kad izvarošanā nav iekļauta prasība izvērtēt cietušā attieksmi pret dzimumaktu *(*U.Krastiņš, V.Liholaja. *Krimināltiesības. Sevišķā daļa. Mācību grāmata. Ceturtais papildinātais izdevums. Rīga:* Tiesu namu aģentūra, *2025, 363.-364.lpp.).*

[16.2] Tādējādi lietā konstatētajos faktiskajos apstākļos /Persona G/ prettiesiskā rīcība pamatoti kvalificēta kā izvarošana, jo, atrodoties dziļā miegā, cietusī /Persona H/ nekādā veidā (ne ar vārdiem, ne rīcību) nevarēja paust piekrišanu dzimumakta veikšanai ar tobrīd viņai nepazīstamo apsūdzēto.

Ekspertu konstatētais dziļā miega stāvoklis, kuru papildus ietekmēja objektīvi papildfaktori- alkohola reibums un nogurums-, nepārprotami liedza cietušajai /Persona H/ dzimumakta uzsākšanas brīdī saprast ar viņu izdarīto darbību raksturu un nozīmi un nodrošināt aizstāvību pret apsūdzētā darbībām, proti, nekavējoties reaģēt pret viņu vērsto prettiesisko seksuālo vardarbību.

[17] Aizstāvju apelācijas instances tiesā paustais apgalvojums, ka apsūdzētais /Persona G/ konkrētos apstākļos varēja "labprātīgi pašapmānīties", uzskatot, ka /Persona H/ labprātīgi iesaistīsies seksuālās darbībās, apelācijas instances tiesas ieskatā tikai apstiprina cietušās apgalvojumu, ka dzimumakta uzsākšanas brīdī viņa atradās bezpalīdzības stāvoklī (dziļā miegā) un piekrišanu dzimumattiecībām nav paudusi, turklāt apsūdzētais, atverot guļammaisu, izģērbjot cietušo un uzsākot dzimumaktu ar guļošo, to apzinājās.

[18] Pirmās instances tiesā nopratinātā speciāliste psihiatre /Persona AD/ apstiprinājusi aizstāvju viedokli, ka guļammaisa atvēršana, cietušās izģērbšana, dzimumakta uzsākšana nav iespējama, cietušajai nepamostoties. Proti, konkrētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī cietusī nevarēja būt dziļākajā miega fāzē un nejust ar viņu veiktās darbības. Atbilstoši speciālistes norādītajam /Persona H/ kā /Amata nosaukums/ un trenētam profesionālim bija jāspēj pamosties un reaģēt lietā identificētos noguruma un iespējama reibuma apstākļos.

Neapšaubot speciālistes zināšanas miega un psihiatrijas jomā, Vidzemes apgabaltiesa konstatē, ka /Persona AD/ nav tiesu psihiatrijas eksperte un, pretēji ekspertiem/Persona P/, /Persona R/, /Persona S/ un /Persona T/, nav strādājusi ar cietušo /Persona H/ un nav atbilstoši Tiesu ekspertu padomes apstiprinātajām leģitīmajām izpētes metodēm veikusi cietušās izpēti. Līdz ar to speciālistes/Persona AD/ hipotētisku pieņēmumu izteikšana pirmās

instances tiesā, balstoties uz profesionālajām zināšanām miega jomā, nav atzīstama par objektīvu faktu konstatāciju, jo tā nav attiecināma uz lietā noskaidrotajiem apstākļiem.

[19] Ievērojot to, ka DNS ekspertīzes atzinumā Nr.1905866 uz cietušās guļammaisa oderes un apakšbiksēm tika konstatēts /Persona G/ bioloģiskais materiāls, apsūdzētais nenoliedz faktu, ka atradies cietušās /Persona H/ guļammaisā, kur veicis dzimumaktu, Vidzemes apgabaltiesas ieskatā navizšķirošas nozīmes apelācijas sūdzības argumentam, ka kriminālprocesa ietvaros netika pētīts, vai /Persona G/ bioloģiskais materiāls atradās arī uz tām cietušās apģērba vietām, kurām viņam neizbēgami būtu bijis jāpieskaras, lai /Persona H/ izģērbtu.

[20] Nepamatots ir aizstāvības apelācijas instances tiesā paustais apgalvojums, ka lietā konstatētajos apstākļos dzimumakts nevarēja notikt bez sāpju radīšanas cietušajai un miesas bojājumiem.

[20.1] Apelācijas instances tiesa konstatē, ka cietusī /Persona H/ visa kriminālprocesa laikā, sniedzot ziņas par faktiem, nav norādījusi, ka dzimumakta laikā /Persona G/ būtu viņai nodarījis sāpes. Līdz ar to pieņēmums, ka bezpalīdzības stāvoklī esošas pieaugušas un atbilstoši tiesu medicīniskās ekspertīzes atzinumā konstatētajam regulāru dzimumdzīvi dzīvojošas sievietes izvarošanas gadījumā cietušajai viennozīmīgi vajadzēja just sāpes, ir aizstāvības subjektīva notikušā faktisko apstākļu interpretācija. Konkrētajam apgalvojumam trūkst zinātnisks pamatojums, tas nav apstiprināts ar lietā iegūtiem pierādījumiem vai kādu objektīvu medicīnisku dokumentāciju.

[20.2] Arī miesas bojājumu neesamība cietušās dzimumorgānu rajonā izskatāmajā lietā konstatētos apstākļos neizslēdz izvarošanas faktu. Uz to norādīts arī cietušajai /Persona H/ veiktajā tiesu medicīniskajā ekspertīzē.

Lietā nav pierādījumi, ka apsūdzētais /Persona G/ attiecībā pret cietušo /Persona H/ būtu pielietojis vardarbību, nodarot viņai miesas bojājumus. Uz šādiem faktiem nav norādījusi ne cietusī, ne arī apsūdzētais. Turklāt vērā ņemams apstāklis, ka cietusī /Persona H/ izvarošanas laikā atradās bezpalīdzības stāvoklī, līdz ar ko apsūdzētajam nebija nepieciešamība pārvarēt cietušās pretestību, lai izdarītu dzimumaktu.

[21] Pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam, ka pirmās instances tiesa nepamatoti pastiprinātu uzmanību pievērsusi /Persona G/ bārdas nodzīšanai pēc noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas, bet pirms ierašanās 2019.gada 12.jūlijā Valsts policijā liecību sniegšanai, apelācijas instances tiesa atzīst, ka Vidzemes rajona tiesa pamatoti šo faktu spriedumā ir vērtējusi.

/Persona G/ bārda bija tā īpašā pazīme, uz kuru cietusī nekavējoties norādīja notikuma vietā esošajām personām un Valsts policijas darbiniekiem, lai ātrāk varētu noskaidrot un identificēt vainīgo personu.

Vērā ņemams fakts, ka apsūdzētā rīcība, nodzenot bārdu uzreiz pēc notikuma, pārsteigusi arī viņa kolēģi liecinieku /Persona AE/, ar kuru kopā /Persona G/ bija jāierodas 2019.gada 12.jūlijā Valsts policijas Limbažu iecirknī liecību sniegšanai.

Apelācijas instances tiesa atzīst, ka apzināta vizuālā tēla mainīšana pēc nozieguma izdarīšanas netiešā veidā apstiprina, ka apsūdzētais /Persona G/ apzinājās izvarošanas faktu un to, ka bārdas dēļ var tikt atpazīts.

[22] Vidzemes apgabaltiesa nepiekrīt apelācijas sūdzībā paustajam, ka pirmās instances tiesa, neatspēkojot visus aizstāvju tiesas debašu runā norādītos argumentus, ir pārkāpusi /Persona G/ Kriminālprocesa likuma 15.pantā garantētās tiesības uz lietas izskatīšanu taisnīgā, objektīvā un neatkarīgā tiesā.

Kā jau to pareizi norādījusi Vidzemes rajona tiesa apstrīdētajā spriedumā, no Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta izriet tiesas pienākums argumentēt spriedumu, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu *(1994.gada 19.aprīļa sprieduma "Van de Hurk v The Netherlands" 61.punkts (iesniegums Nr.16034/90)).* Tiesnešiem ir jāuzklausa visi argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa *(*Eiropas Cilvēktiesību tiesas *komisijas 1986.gada 13.oktobra lēmums lietā Nr.10153/82 Austria).*Tas, cik detalizēti tiesas nolēmumā jābūt norādītiem tā motīviem, ir atkarīgs no konkrētā nolēmuma rakstura un lietas apstākļiem, kas katrā individuālā gadījumā vērtējami atsevišķi *(*Eiropas Cilvēktiesību tiesas *1994.gada 9.decembra sprieduma lietā "Ruiz Torija v Spain" iesnieguma Nr.18390/91 29.punkts).*Turklāt pienākums norādīt nolēmuma motīvus nav saprotams kā visaptveroša prasība sniegt detalizētu atbildi uz katru argumentu *(*Eiropas Cilvēktiesību tiesas *Lielās palātas 1999.gada 21.janvāra sprieduma lietā Ģarcia Ruiz v Spain" iesnieguma Nr.30544/96 26.punkts).*

Izvērtējot konkrēto normatīvo regulējumu, pirmās instances tiesai spriedumā ir jāatspēko tikai tie argumenti, kas attiecas uz noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas faktiskajiem apstākļiem un nodarījuma kvalifikāciju, nevis jebkurš, tostarp juridiski nenozīmīgs, arguments, kas minēts aizstāvju debašu runā.

Vidzemes rajona tiesa ir visā pilnībā ievērojusi noteiktās prasības. Tādējādi tikai fakts, ka apelācijas sūdzības iesniedzēji nepiekrīt pirmās instances tiesas spriedumā sniegtajai argumentācijai par /Persona G/ vainīgumu Krimināllikuma 159.panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, nav pamats, lai Vidzemes apgabaltiesa atzītu, ka pirmās instances tiesa būtu pieļāvusiKriminālprocesa likuma 15.pantā garantēto apsūdzētā /Persona G/ tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpumu.

[23] Vidzemes apgabaltiesa atbilstoši Kriminālprocesa likuma 128.panta otrajā daļā noteiktajam lietā iegūto pierādījumu kopumu uzskata par pietiekamu un pārliecinošu, kas izslēdz jebkādas saprātīgās šaubas par /Persona G/ vainīgumu Krimināllikuma 159.panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, un atzīst, ka apsūdzētā savas vainas noliegšana inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā ir viņa aizstāvības pozīcija, lai izvairītos no krimināl atbildības un soda.

[24] Pretēji apelācijas sūdzībā paustajam, Vidzemes apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa apsūdzētā /Persona G/ darbībās ir pareizi konstatējusi visas Krimināllikuma 159.panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes - objektu (cietušās /Persona H/ dzimumbrīvību), objektīvo pusi (aktīvas darbības, kas vērstas pret cietušo bezpalīdzības stāvoklī), subjekts (pieskaitāma fiziska persona, kura sasniegusi četrpadsmit gadu vecumu) un subjektīvā puse (tiešs nodoms – /Persona G/ apzinājās savu darbību kaitīgumu, proti, apzinājās, ka stājas dzimumsakaros ar personu, kura ir bezpalīdzības stāvoklī, un vēlējās apmierināt savu dzimumtieksmi tieši šādā veidā).

[25] Apsūdzētā /Persona G/ darbības pamatoti kvalificētas kā pabeigts Krimināllikuma 159.panta pirmajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums, jo izvarošana ir noziegums ar formālu sastāvu. Tā pabeigta ar dzimumakta uzsākšanas brīdi.

[26] Vidzemes apgabaltiesa atzīst, ka apsūdzētais /Persona G/ par izdarīto pamatoti sodīts.

[27] Izvērtējusi pirmās instances tiesas apsūdzētajam /Persona G/ noteikto sodu, Vidzemes apgabaltiesa atzīst, ka ir ievēroti un pēc būtības pareizi piemēroti Krimināllikuma 46.pantā paredzētie soda noteikšanas vispārīgie principi, un ar konkrēto sodu ir panākts Krimināllikuma 35.panta otrajā daļā noteiktais soda mērķis.

Krimināllikuma 159.panta pirmās daļas sankcija par izdarīto noziedzīgo nodarījumu paredz pamatsodu tikai brīvības atņemšanas veidā. Līdz ar ko atbilstoši Krimināllikuma 46.panta $3.^1$ daļai, nosakot tās ilgumu /Persona G/, Vidzemes rajona tiesa ir ņēmusi vērā noziedzīgā nodarījuma raksturu, radīto kaitējumu, vainīgā personību, kā arī atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus.

[27.1] Pirmās instances tiesa ir ņēmusi vērā, ka atbilstoši Krimināllikuma 7.panta piektajai daļai /Persona G/ izdarījis tīšu sevišķi smagu noziegumu. Ar savu rīcību apdraudēja cietušās /Persona H/ dzimumbrīvību.

[27.2] Vērtējot apsūdzētā personību, tiesa ir ņēmusi vērā, ka /Persona G/ agrāk nav tiesāts. Apsūdzētā apgādībā ir nepilngadīgs dēls, kurš atbilstoši Valsts probācijas dienesta izvērtēšanas ziņojumā norādītajam dzīvo pie mātes. Apsūdzētajam ir deklarēta dzīvesvieta.

No /Nosaukums F/ /Persona G/ tiek raksturots pozitīvi kā profesionāls, disciplinēts, atbildīgs /Amata nosaukums/ un dienesta biedrs, kurš vairākkārtīgi saņēmis apbalvojumus.

Vērtējot apsūdzētā personību, ņemta vērā Valsts probācijas dienesta izvērtēšanas ziņojumā sniegtā informācija, ka/Persona G/ varētu būt nosliece uz pastiprinātu seksualitāti. Šāds atzinums sniegts, izvērtējotpaša /Persona G/ sniegtās ziņas par seksuālām attiecībām ar sievietēm, kas pamatā bijuši vienas nakts sakari.

[27.3] Pirmās instances tiesa apsūdzētā rīcībā nav konstatējusi Krimināllikuma 47.panta pirmajā daļā uzskaitītos atbildību mīkstinošos apstākļus, kā arī apstākļus, kurus par tādiem varētu atzīt saskaņā ar Krimināllikuma 47.panta otro daļu.

Apsūdzētā rīcībā nav konstatēti arī Krimināllikuma 48.panta pirmajā daļā paredzētie atbildību pastiprinošie apstākļi.

[27.4] Novērtējusi visas iepriekš norādītās ziņas, kas raksturo /Persona G/ izdarīto noziedzīgo nodarījumu un radīto kaitējumu, apsūdzētā personību, faktu, ka noziedzīgo nodarījumu apsūdzētais izdarījis pirmo reizi, viņa rīcībā nav konstatēti atbildību mīkstinoši un atbildību pastiprinoši apstākļi, Vidzemes apgabaltiesa atzīst par pareizu un pamatotu pirmās instances tiesas atzinumu, ka apsūdzētais /Persona G/ pēc Krimināllikuma 159. panta pirmās daļas sodāms ar brīvības atņemšanu uz 5 gadiem. Apsūdzētajam pamatoti piemērots arī panta sankcijā obligāti paredzētais papildsods – probācijas uzraudzība uz 1 gadu.

[27.5] Ievērojot to, ka likumdevējs par Krimināllikuma 159.panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu paredzējis vainīgo personu sodīt ar brīvības atņemšanu uz laiku no 4 līdz 10 gadiem, bet pirmās instances tiesa radusi par iespējamu apsūdzētajam, kura rīcībā nav konstatēti atbildību mīkstinoši un atbildību pastiprinoši apstākļi, noteikt sodu nedaudz virs panta sankcijas minimālās robežas, tad apelācijas instances tiesa atzīst, ka nav nekāda pamata uzskatīt /Persona G/ noteikto sodu par nepamatoti bargu.

[27.6] Vidzemes apgabaltiesa atzīst, ka apsūdzētajam piemērotais sods ir taisnīgs un samērīgs. Konkrētos apstākļos tikai šāds pamatsoda un papildsoda mērs visefektīvāk sasniegs Krimināllikuma 35. panta otrajā daļā definētos soda mērķus- aizsargās sabiedrības drošību, atjaunos taisnīgumu, sodīs vainīgo personu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, resocializēs sodīto personu, kā arī panāks, lai notiesātais un citas personas pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas.

[28] Izvērtējusi lietas procesuālo virzību, Vidzemes apgabaltiesa, pretēji aizstāvības apelācijas instances tiesā norādītajam, nekonstatē apsūdzētā /Persona G/ Kriminālprocesa likuma 14.pantā paredzēto tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpumu.

[28.1] Judikatūrā nostiprināta atziņa, ka kriminālprocesa izskatīšanas ilgums- vairāki gadi- pats par sevi nav pamats atzinumam, ka tas neattaisnoti novilcināts un tādēļ pieļauts tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpums *(Senāta 2018.gada 6.februāra lēmums lietā Nr.SKK47/2018).*

[28.2] Kriminālprocess uzsākts 2019.gada 11.jūlijā. 2020.gada 2.martā /Persona G/ atzīts par aizdomās turēto, bet 2020.gada 15.oktobrī viņam celta apsūdzība. 2020.gada 21.decembrī pieņemts lēmums par lietas nodošanu tiesai.

Lai gan tiesvedība lietā ilgst vairāk kā četrus gadus, nav konstatējams, ka tās laikā būtu pieļauta dīkstāve. No lietas materiāliem redzams, ka pirmās instances tiesā lietas izskatīšana noteikta regulāri. Kopumā nozīmētas 22 tiesas sēdes, no kurām 19 notikušas. Tiesvedības laikā nopratināti vairāki eksperti un vairāk kā 30 liecinieki. Ilgstošākie pārtraukumi saistīti ar ambulatorās kompleksās tiesu psiholoģiskās tiesu psihiatriskās ekspertīzes noteikšanu un veikšanu cietušajai, kā arī, apmierinot apsūdzētā lūgumu par došanos starptautiskā komandējumā.

[28.3] Vidzemes apgabaltiesa atzīst, ka konstatētajos apstākļos nav pamata attiecībā uz apsūdzētajam /Persona G/ nosakāmo sodu piemērot Krimināllikuma 49.^{1}panta pirmajā daļā paredzētos nosacījumus, jo kriminālprocesa virzība ir notikusi, ievērojot kriminālprocesa apjomu, sarežģītību un iesaistīto personu rīcību.

[29] Tā kā apsūdzētais /Persona G/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 159.panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā un cietusī /Persona H/ ir saņēmusi valsts kompensāciju, Vidzemes apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas atzinumam, ka saskaņā ar likuma "Par valsts kompensāciju cietušajiem" 3.^{1}panta pirmās daļas 2.punktu no apsūdzētā /Persona G/ valsts labā piedzenama Juridiskās palīdzības administrācijas cietušajai izmaksātā valsts kompensācija 1935*euro.*

[30] Vidzemes apgabaltiesa atzīst par pamatotu apelācijas sūdzībā pausto argumentu, ka apsūdzētajam /Persona G/ nav pienākums segt izdevumus, kas radušies saistībā ar viņa vainu apliecinošu pierādījumu iegūšanu kriminālprocesā - cietušajai /Persona H/ veikto komplekso psiholoģisko poligrāfa ekspertīzi. Tāpēc apelācijas instances tiesa atzīst, ka Vidzemes rajona tiesas 2024. gada 19. janvāra spriedums ir atceļams daļā par procesuālo izdevumu 850*euro* piedziņu no /Persona G/ un atceltajā daļā taisāms jauns spriedums.

[30.1] No krimināllietas materiāliem redzams, ka 2020.gada 14.augustā procesa virzītājs pieņēmis lēmumu par kompleksās psiholoģiskās poligrāfa ekspertīzes noteikšanu cietušajai /Persona H/, lai noskaidrotu cietušās sniegto ziņu patiesīgumu.

[30.2] 2020.gada 25.augustā sastādīts kompleksās psiholoģiskās poligrāfa ekspertīzes atzinums Nr.759-1-20/1026k un iesniegts faktūra- rēķins Nr.1/2020, no kura redzams, ka ekspertam /Persona P/ par veikto darbu

pienākas samaksa 425*euro*. Iesniegts faktūra- rēķins Nr.1/2020k, no kura redzams, ka ekspertei /Persona R/ par veikto darbu pienākas samaksa 425*euro*.

[30.3] Vidzemes rajona tiesa pamatoti atzinusi, ka atbilstoši Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmās daļas 3.punktam darba samaksa ekspertiem /Persona P/ un /Persona R/ 850*euro* apmērā ir procesuālie izdevumi.

[30.4] Kriminālprocesa likuma 368.panta pirmā daļa noteic, ka procesuālos izdevumus ar tiesas lēmumu piedzen no notiesātajiem, izņemot gadījumus, ja persona ir attaisnota, maznodrošināta vai trūcīga, ja piedziņa var būtiski ietekmēt to personu mantisko stāvokli, kuras atrodas šīs personas apgādībā, vai procesuālie izdevumi saistīti ar tiesas sēžu atlikšanu.

[30.5] Konstatējams, ka procesuālie izdevumi 850 *euro*- samaksa par kompleksās psiholoģiskās poligrāfa ekspertīzes veikšanu cietušajai- neattiecas ne uz vienu no likumdevēja Kriminālprocesa likuma 368.pantā noteiktajiem izņēmuma gadījumiem, kad apsūdzētais būtu atbrīvojams no procesuālo izdevumu piedziņas.

Tomēr apstākļos, kad konkrēto ekspertīzi nav pieprasījis apsūdzētais /Persona G/ vai kāds no viņa aizstāvjiem, bet ekspertīze noteikta pēc procesa virzītāja iniciatīvas, ekspertīzes atzinums ir izmantots /Persona G/ vainas pamatošanai, Vidzemes apgabaltiesa atzīst, ka konkrēto procesuālo izdevumu piedziņa no apsūdzētā ir pretrunā Kriminālprocesa likuma 19.panta otrajā daļā noteiktajam, ka personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, nav jāpierāda savs nevainīgums. Turklāt šāda piedziņa ir pretrunā Kriminālprocesa likuma 20.pantā garantētajām šādas personas tiesībām uz aizstāvību.

Apelācijas instances tiesa atzīst, lai nodrošinātu kriminālprocesuālo attiecību taisnīgu noregulējumu, procesuālie izdevumi 850 *euro*- ekspertu darba samaksa par cietušajai /Persona H/ veikto komplekso psiholoģisko poligrāfa ekspertīzi- sedzami no valsts līdzekļiem.

[31] Savukārt procesuālie izdevumi 11,57 *euro*- ceļa izdevumi, kas saistīti ar cietušās ierašanos pirmās instances tiesā, pamatoti un atbilstoši Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmās daļas 1.punktā un 368.panta pirmajā daļā noteiktajam ar Vidzemes rajona tiesas 2024.gada 19.janvāra spriedumu piedzīti no apsūdzētā /Persona G/ valsts labā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 563.panta pirmās daļas 3.punktu, 565.panta pirmās daļas 5.punktu, Vidzemes apgabaltiesa

nosprieda

atcelt Vidzemes rajona tiesas 2024. gada 19. janvāra spriedumu daļā par procesuālo izdevumu 850 *euro* piedziņu no /Persona G/.

Procesuālos izdevumus 850 *euro*- samaksu par veikto komplekso psiholoģisko poligrāfa ekspertīzi- segt no valsts līdzekļiem.

Pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedumu atstāt negrozītu.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Latvijas Republikas Senātā Kriminālprocesa likuma 574. vai 575. pantā norādīto iemeslu dēļ, 10 darbdienu laikā pēc pilna sprieduma pieejamības dienas iesniedzot kasācijas sūdzību (kasācijas protestu) Vidzemes apgabaltiesā.

Pilns spriedums būs pieejams 2025. gada 6. februārī pēc plkst. 15.00.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 568.panta trešo daļu noteikts jauns pilna sprieduma pieejamības laiks- 2025.gada 18.jūlijā pēc plkst. 14.00.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja E.Driba

Tiesnese G.G.Kukaine

Tiesnese G.Krieviņa